

ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ СІМ'Ї В УКРАЇНІ

У статті розкриваються основні напрями удосконалення механізмів державного регулювання розвитку інституту сім'ї в Україні. Невід'ємною складовою державного регулювання розвитку інституту сім'ї є механізм правового забезпечення. Відзначимо, що одним із складових елементів механізму державного управління є політика. Тому державна сімейна політика має бути одним із пріоритетних напрямків діяльності урядів. Вона повинна бути спрямована на створення оптимальних умов функціонування та розвитку українських родин та адаптована до потреб сьогодення. Також неузгодженим залишається державне регулювання сфери сімейних відносин з політикою держави щодо зайнятості населення, регулювання ринку праці, захисту населення від безробіття, а також пенсійною та податковою політикою. Як свідчить практика, оптимальне функціонування та розвиток інституту сім'ї не можливе без вирішення його проблем розвитку. Не менш важливо для цього є розбудова системи органів влади, відповідальних за формування та реалізацію державного регулювання розвитку інституту сім'ї та налагодження міжвідомчої координації з окремих питань державної сімейної політики між різними відомствами та суспільними інституціями. Зокрема, в Україні сформовано організаційний механізм реалізації державного регулювання розвитку інституту сім'ї. Здійснено аналіз стану державного регулювання сфери сімейних відносин та розкрито поняття механізму регулювання розвитку сім'ї та його види.

Ключові слова: інститут сім'ї; механізм регулювання розвитку сім'ї; державне управління.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах політичної нестабільності держави, погіршення соціально-економічного становища країни спостерігається негативна тенденція щодо розвитку інституту сім'ї в Україні, адже державні інституції не в повній мірі виконують покладені на них функції та завдання в частині реалізації державної сімейної політики. Крім того, має місце задовільне становище українських родин та чимало проблем, а як відомо сім'я є своєрідним індикатором стабільності та благополуччя в країні. З огляду на це, з метою підвищення ефективності державного управління та його системи державних органів доцільно звернути увагу на актуальну проблему галузі державно-управлінських наук, зокрема на удосконалення системи механізмів державного регулювання розвитку інституту сім'ї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Питанням державного регулювання розвитку інституту сім'ї присвячено праці як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців та учених. Серед них варто згадати про: Т. Кондратюк, І. Чеховську, К. Арабаджи, В. Дерегу, О. Кулик, О. Михайленко, О. Аверіна, М. Ганслі Теренса, Д. Ван де Каа та ін. Пошуку

шляхів вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку інституту сім'ї присвятили свої наукові праці та статті Л. Мельничук, Л. Пасека та ін. Ці вчені у своїх роботах торкалися проблеми удосконалення механізмів державного управління у сфері сімейних відносин. У той же час дослідженню основних шляхів удосконалення механізмів державного регулювання розвитку інституту сім'ї приділено недостатньо уваги.

Формулювання мети статті. Метою статті є аналіз стану державного регулювання розвитку інституту сім'ї в Україні та надання пропозицій щодо напрямів удосконалення його механізмів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На сьогоднішній день інститут сім'ї переживає не найкращі часи і має чимало проблем, які потрібно негайно вирішувати, зокрема задовільне соціально-економічне становище українських родин, безвідповідальне ставлення батьків до виховання дітей, зменшення кількості новонароджених, збільшення бездітних та неповних сімей, пріоритет «громадянського шлюбу» тощо. Низка цих невирішених проблем свідчить про недостатню увагу з боку уряду щодо їх вирішення, не розуміння важливості інституту сім'ї

для держави. Існує мабуть думка проте, що інститут сім'ї в Україні здатен саморегулюватися або вирішувати свої проблеми власноруч, а тому держава спрямовує свої зусилля на окремі аспекти, а не систему в цілому. Відзначимо, що одним із складових елементів механізму державного управління є політика. Тому державна сімейна політика має бути одним із пріоритетних напрямків діяльності урядів. Вона повинна бути спрямована на створення оптимальних умов функціонування та розвитку українських родин та адаптована до потреб сьогодення.

Невід'ємною складовою державного регулювання розвитку інституту сім'ї є механізм правового забезпечення. Його основу складає Конституція України, яка містить статті, що конкретизують зміст державної сімейної політики. Це, зокрема ст. 32, яка визначає пріоритет сім'ї та невтручання в особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією, ст. 48 – право на достатній життєвий рівень для своєї сім'ї та себе, ст. 51 – шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї. Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство: охороняються державою [3]. Відповідно до цих норм, як підкреслює Л. Пасєка визначаються основні соціальні права та гарантії сім'ї, які забезпечуються як нормативно-правовою базою, так і механізмами державного управління [7].

Найважливіші питання функціонування інституту сім'ї закріплені у Сімейному кодексі, ухваленому 10.01.2002 р. Серед основних положень варто зазначити: зміцнення інституту сім'ї, рівність перед законом членів подружжя, захист прав матері й батька, забезпечення кожної дитини сімейним вихованням. Однак Сімейний кодекс не регулює відносини інституту сім'ї з державою, а тільки всередині сім'ї [21].

Основи політики держави щодо сім'ї, закладені у Концепції державної сімейної політики, затвердженій Постановою Верховної Ради України від 17 вересня 1999 року № 1063-XIV [12]. Вона є першим документом, який торкнувся питання інституту сім'ї в незалежній Україні. Концепція визначає загальну стратегію і пріоритетні напрями державної сімейної політики, передбачає здійснення цілісної системи заходів, маючи на меті підвищення ролі сім'ї як основи суспільства, створення правових, суспільно-політичних та соціально-економічних умов для всебічного розвитку сім'ї та її членів, найповнішої реалізації сім'єю своїх функцій і поліпшення її життєвого рівня [7; 24]. Разом з тим, концепція не містить визначення основних понять у сфері державного регулювання розвитку інституту сім'ї, зокрема таких: «сімейна політика», «категорія сім'ї», «державна сімейна політика», що призводить до різного тлумачення цих понять і потребує доопрацювання.

Відзначимо, що механізмом виконання цієї концепції є державні та регіональні програми підтримки сім'ї. Так, першою такою державною програмою була програма «Українська родина» на 2001-2005 рр. Вона не мала успіху на практиці. На зміну їй була

затверджена нова програма, зокрема Державна програма підтримки сім'ї на період до 2010 р. [24]. Метою даної Програми: створення правових, соціальних, економічних умов для належного функціонування та розвитку сім'ї, утвердження духовно і фізично здорової, матеріально та соціально благополучної сім'ї, забезпечення виконання сім'єю основних її функцій. Однак, незважаючи на певні позитивні тенденції внаслідок реалізації Державної Програми, очікуваних результатів уже вдруге досягнуто не було.

Першопричиною цього є недостатнє фінансування, його обмеженість, а також виконання інших нормативно-правових актів, що регулюють питання розвитку інституту сім'ї та шлюбу в державі, які на практиці не мають достатньо ресурсів для виконання завдань Програми.

Окрім цього, незважаючи на низку проблем у сфері сімейного регулювання спостерігаються позитивні зрушення в частині збільшення показників народжуваності за рахунок механізму державних адресних виплат. Щороку з державного бюджету України здійснюється безліч виплат: допомога при народженні дитини, при усиновленні, з вагітності і пологів, з догляду за дитиною до досягнення нею 3 років, на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, самотнім матерям, малозабезпеченим сім'ям, тимчасова допомога, якщо хтось із батьків не сплачує аліменти, тощо [24]. Найбільш суттєвою частиною державної допомоги сім'ї з дітьми стало збільшення одноразової матеріальної допомоги при народженні дитини. Наприклад, з січня 2005 року вона становила 1500 грн, з квітня – 8497 грн. У 2009 року була схвалена загальнодержавна цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла на 2010-2017 рр. [25]. Механізм її реалізації викликає багато питань, зокрема щодо визначення потенційних отримувачів такого житла і контролю за цими процесами з боку громадськості та державних інституцій.

Варто зазначити, що збільшення виплат не сприяли вирішенню всіх соціально-побутових проблем домогосподарств з дітьми [25, с. 102].

Отже, аналіз правового механізму державного регулювання розвитку інституту сім'ї потребує перегляду та удосконалення до потреб сьогодення.

Особливістю державного регулювання розвитку інституту сім'ї, як зазначає Ю. Сизенко, колишній заступник міністра у справах сім'ї, молоді та спорту і ми з ним погоджуємося, є те, що: «Сама державна сімейна політика розглядається як система заходів, спрямованих на усунення наслідків, а не причин, що перешкоджають повноцінному функціонуванню інституту сім'ї. Крім того, сім'я розглядається як соціальний інститут, не здатний до самостійного повноцінного функціонування. Внаслідок цього держава сприймає сім'ю як суспільну проблему, з якою потрібно боротися, а не надавати їй підтримку для самостійного функціонування» [2].

Також неузгодженим залишається державне регулювання сфери сімейних відносин з політикою держави щодо зайнятості населення, регулювання ринку праці, захисту населення від безробіття, а також

пенсійною та податковою політикою. Як свідчить практика, оптимальне функціонування та розвиток інституту сім'ї не можливе без вирішення його проблем розвитку.

Не менш важливо для цього є розбудова системи органів влади, відповідальних за формування та реалізацію державного регулювання розвитку інституту сім'ї та налагодження міжвідомчої координації з окремих питань державної сімейної політики між різними відомствами та суспільними інституціями. Зокрема, в Україні сформований організаційний механізм реалізації державного регулювання розвитку інституту сім'ї.

Провідне місце у системі займає профільне міністерство, яке відповідає за формування та реалізацію сімейної політики держави. Зазначимо, що протягом періоду розбудови української державності профільне міністерство зазнало реорганізації близько 7 разів. Так, спочатку в 1995 р. було створено Комітет у справах жінок, материнства і дитинства [11]. У 1996 р. створено Міністерство України у справах сім'ї та молоді [18]; у 1999 р. Міністерство реорганізовано у Державний комітет України у справах сім'ї та молоді [17]; в 2000 р. – у Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України [10]; в 2002 р. – у Державний комітет України у справах сім'ї та молоді [19]; в 2004 р. створюється Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді [13]; у 2005 р. перейменовано у Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту [16]; в 2011 р. функції щодо реалізації державної політики у сферах сім'ї, дітей, а також забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків передано Міністерству соціальної політики України [8].

Як наслідок, ці процеси сприяли лише порушенню злагодженої роботи цього механізму, втраті фахівців та напрацювань у цій царині, витраченню значної кількості грошей. Відзначимо також, що крім перейменування відомства мало місце і зміни у функціональному забезпеченні уповноваженого органу у сфері сімейних відносин, а це в свою чергу свідчить про те, що відсутня чітка стратегія держави щодо інституту сім'ї та розуміння держави його специфічних потреб.

Окресливши коротко стан державного регулювання розвитку інституту сім'ї в Україні, перейдемо до визначення шляхів удосконалення механізмів державного регулювання розвитку інституту сім'ї. Розглянемо дефініцію «механізм державного регулювання розвитку інституту сім'ї».

Сам термін «механізм» досить широко вживаний у науковій літературі і використовується у різних сферах життєдіяльності. Це і «механізми державного регулювання», «механізми державного управління», «організаційні», «правові» та «адміністративні» механізми тощо. Зазначимо, що механізм управління є складною управлінською категорією. Існує безліч його визначень, однак серед науковців немає однозначного розуміння його сутності. Наприклад, М. Круглов трактує механізм державного управління як сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів державного управління на діяльність об'єктів, що забезпечує узгодження інтересів взаємодіючих учасників державного управління. Науковець стверджує, що, оскільки фактори

державного управління можуть мати економічну, соціальну, організаційну, політичну і правову природу, то і комплексний механізм державного управління повинен являти собою систему економічних, мотиваційних, організаційних, політичних та правових механізмів [22].

Г. Атаманчук визначає його як складну систему державних органів, організованих відповідно до визначених принципів для здійснення завдань державного управління; він є «інструментом» реалізації виконавчої влади держави [22].

Н. Нижник під механізмом державного управління розуміє складову частину системи управління, що забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності управлінського об'єкта [22].

Аналізуючи теоретичних напрацювання у галузі науки державного управління, зокрема [1; 4; 23], на фактори, від яких залежить результат функціонування та розвитку регульованого об'єкта, впливають механізми державного регулювання. Відповідно до природи вказаних факторів, обирають і різні за природою механізми, а також методи впливу, тобто сукупність способів, прийомів та засобів (інструментів) впливу держави на поведінку й суспільну діяльність керованого об'єкта.

Отже, механізми державного регулювання розвитку сім'ї – це та складова системи регулювання, що впливає на фактори зміни моделей, зразків сімейної поведінки. Кожен із цих механізмів, у свою у свою чергу, ґрунтується на використанні низки методів (способів, прийомів, інструментів) регулювання й сукупності необхідних ресурсів [6, с. 78].

У літературі з державного управління серед науковців існують різні підходи щодо видів та класифікацій механізмів державного управління. Як підкреслює Н. Брюховецька, що «від переваги акцентів на ті чи інші сфери управління механізм управління буде мати свою назву». Залежно від того, які саме проблеми і як вирішуються із застосуванням конкретного державного механізму управління, він може бути складним (комплексним) і включати в себе декілька самостійних механізмів.

Зокрема, Л. Мельничук залежно від природи факторів та способів впливу на діяльність суб'єктів регулювання і сімейну поведінку населення виділяє такі складові механізми державного регулювання розвитку сім'ї:

- політичний (вироблена та законодавчо закріплена державна сімейна політика, а також узгоджені з її цілями основні напрями соціально-економічної політики в цілому);
- організаційний (сукупність конкретних організаційних елементів, покликаних організувати процес регулювання розвитку сім'ї відповідно до цілей, завдань сімейної політики, забезпечити діяльність та взаємодію її суб'єктів);
- правовий (сукупність правових норм, що покликані здійснювати регулювання сімейних правовідносин, відносин сім'ї та інших інститутів, нормативне визначення компетенції суб'єктів регулювання, зв'язків між ними);
- соціально-економічний (система методів, засобів та інструментів, за допомогою яких забезпечується створення економічних передумов для вибору особою способу сімейного життя);
- мотиваційний (набір мотивують важелів, під впливом яких виникають потреби особи, сім'ї у виборі суспільно бажаних зразків сімейної поведінки);

– соціально-психологічний (система методів та інструментів, що забезпечують вирішення внутрішньо-сімейних проблем, задоволення потреб особи, сім'ї в соціальних послугах);

– медико-соціальний (сукупність засобів, спрямованих на охорону репродуктивного здоров'я, материнства та дитинства) [5].

Підвищення результативності та ефективності державної сімейної політики в Україні вимагає удосконалення її вищезазначених механізмів. Перш за все, з метою реалізації цілей, мети, пріоритетів та завдань стратегії розвитку моделі державного регулювання розвитку інституту сім'ї необхідно здійснити комплекс тактичних заходів, спрямованих на зміну політики держави від державної підтримки соціально незахищених категорій сімей до політики розвитку інституту сім'ї, враховуючи політичні, організаційні, матеріальні і фінансові можливості держави. Крім того, державне регулювання розвитку інституту сім'ї має бути спрямоване на задоволення потреб сім'ї, осіб та суспільства в першу чергу, на створення умов для оптимального функціонування та розвитку сім'ї в Україні.

На нашу думку, доцільно удосконалити законодавчу базу державного регулювання сфери сімейних відносин, зокрема розробити і прийняти нормативно-правовий акт, який би визначав основні правові, організаційні та економічні засади державної сімейної політики, а саме: її мету, принципи, основні напрями, організаційний механізм впровадження, а також систему органів влади усіх рівнів, на які покладається здійснення державної сімейної політики, їх завдання, функції та повноваження тощо.

Окрім цього, варто розробити і запровадити державну програму розвитку сім'ї на довгострокову перспективу, законопроект щодо посилення відповідальності за неналежне виховання дітей, розробити місцеві програми розвитку сім'ї. Необхідним є узгодження між собою системи санкцій сімейної, адміністративної та інших видів відповідальності; розробка й нормативне визначення механізму проведення соціально-реабілітаційної і соціально-корекційної роботи з батьками, які не виконують чи виконують не належним чином своїх батьківських обов'язків; поліпшення процедури застосування санкцій сімейної відповідальності, запровадження соціальної експертизи в судах щодо визначення рівня неналежного виховання батьками своїх дітей [20, с. 233].

Також потребує вдосконалення система інструментів регулювання як зайнятості осіб з сімейними обов'язками, так і доходів сім'ї. Цей інструмент передбачає насамперед, посилення правового захисту громадян від дискримінації на основі сімейного стану чи сімейних обов'язків; встановлення додаткових гарантій працевлаштування, можливостей вибору умов та режимів праці з урахуванням гендерного компонента, що в цілому сприятиме гармонізації професійного та сімейного життя. Зазначене можливе шляхом ухвалення Трудового кодексу України з доповненням його нормами, що регулюють умови та режими праці чоловіків, які мають дітей. Перш за все, необхідним є визначення гарантій надання оплачуваних відпусток чоловікам при народженні дитини (одночасно з

жінками), що широко використовується у міжнародній практиці та сприяє гармонізації професійного й сімейного життя як жінок, так і чоловіків. Разом із тим, доцільно розробити та впровадити механізми стимулювання роботодавців, які сприяють виконанню членами родин як професійних, так і сімейних обов'язків, розширити інфраструктуру підтримки сімей із дітьми, переглянути процедуру державних виплат на родину з урахування її доходу, кількості дітей, запровадити пільги, податкові знижки, кредити і т. ін. [20].

Не менш важливо розширити і поліпшити якість роботи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, надання соціальних послуг, збільшити кількість центрів планування сім'ї, удосконалити систему профілактичної роботи з питань збереження репродуктивного здоров'я, насамперед попередження поширення соціально небезпечних хвороб та ін.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, враховуючи викладене вище, основними напрями удосконалення механізмів державного впливу на розвиток інституту сім'ї вважаємо є:

– зміна змісту та чітке законодавче закріплення державної сімейної політики, переорієнтація політики від державної підтримки соціально незахищених категорій сімей на політику створення умов для оптимального розвитку сім'ї як соціального інституту;

– оптимізація організаційно-функціонального забезпечення державного регулювання розвитку інституту сім'ї шляхом законодавчого визначення завдань і функцій органів управління всіх рівнів, удосконалення структури спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань сімейної політики, поліпшення діяльності міжвідомчих структур, організації виконання їх рішень тощо;

– вироблення єдиної державної стратегії виховання підростаючого покоління, розширення інфраструктури підтримки сімей з дітьми, покращення якості надання соціальних послуг, залучення приватного сектору до надання цих послуг;

– посилення правових засобів впливу на сімейну поведінку шляхом удосконалення та узгодження між собою системи санкцій сімейної, адміністративної та інших видів відповідальності за неналежне виховання або безвідповідальне ставлення до дітей;

– узгодження сімейної політики із політикою регулювання зайнятості осіб шляхом посилення гарантій зручних умов та гнучких режимів праці, розширення можливостей самозайнятості;

– поліпшення системи економічних важелів впливу на сімейну поведінку шляхом поглиблення диференційованого підходу до визначення розмірів податкових пільг, розширення підстав надання податкових кредитів; реформування системи фінансових трансферів сім'ям з дітьми;

– розвиток мережі закладів та служб, які забезпечують догляд за дітьми, на гнучкій основі та з урахуванням потреб дітей різного віку, створення системи стимулів для надання таких послуг окремими особами й закладами приватних форм власності, удосконалення системи контролю за якістю таких послуг;

– удосконалення системи профілактичної роботи з питань збереження репродуктивного здоров'я, запобігання

негативним наслідком неупорядкованих статевих відносин шляхом розвитку мережі центрів та кабінетів планування сім'ї, застосування у їх практиці ефективних соціальних технологій.

Для успішної реалізації державного регулювання розвитку інституту сім'ї необхідним є збалансоване поєднання представлених вище механізмів здійснення державних заходів у сфері сімейних відносин,

комплексне застосування яких сприяє максимальному досягненню цілей сімейної політики. На нашу думку, запропоновані напрями вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку інституту сім'ї не є вичерпними, однак їх запровадження сприятиме формуванню цілісної, дієвої сімейної політики і досягненню її основної мети – зміцнення та розвитку інституту сім'ї в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державне управління: основи теорії, історія і практика [Текст] : [навч. посіб.] / Бакуменко В. Д., Надолішній П. І., Іжа М. М., Арабаджи Г. І. ; за заг. ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. – О. : Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
2. Інститут сім'ї в Україні: стан, проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]: парламентські слухання 21 вересня 2011 р. – Режим доступу : http://static.rada.gov.ua/zakon/skl6/11session/par_sl/sl2109111.htm. – Заголовок з екрану.
3. Конституція України [Текст] : Закон України: від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР.– Х.: ПП, «ІГВІНІ», 2007.– 64 с.
4. Мельник А. Ф. Державне управління [Текст] : [підруч.] / Мельник А.Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю.; за ред. Мельник А. Ф. – К. : Знання, 2009. – 582 с.
5. Мельничук Л. М. Державне регулювання розвитку соціального інституту сім'ї в Україні [Електронний ресурс] : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Л. М. Мельничук; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2009. – 20 с. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rc=t-j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved> – Заголовок з екрану.
6. Мельничук Л. М. Проблеми формування мотиваційного механізму державного регулювання розвитку сім'ї в Україні [Текст] / Л. М. Мельничук // Статистика України. – 2013. – № 2. – С. 76–80.
7. Пасєка Л. Нормативно-правове забезпечення механізмів державного управління у сфері сімейної політики [Текст] / Л. Пасєка // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ при Президентові України. – Вип. 31 ; за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – С. 191–198.
8. Положення про Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 6 квітня 2011 р. № 389/2011. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/389/2011>. – Заголовок з екрану.
9. Положення про Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2006 р. № 1573. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1573-2006-%D0%BF>. – Заголовок з екрану.
10. Про Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 31 травня 2000 року № 740/2000. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/lavvs/show/740/2000>. – Заголовок з екрану.
11. Про Комітет у справах жінок, материнства і дитинства [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 8 квітня 1995 року № 287/95. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/95>.
12. Про Концепцію державної сімейної політики [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України № 1063-14 від 17.09.1999 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1063-14>. – Заголовок з екрану.
13. Про Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 06.02.2004 р. № 166/2004. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/166/2004>. – Заголовок з екрану.
14. Про Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 18.08.2005 р. № 1176/2005. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1176/2005>. – Заголовок з екрану.

Т. М. Щибрик,

*Інститут державного управління
Чорноморського державного університету ім. Петра Могили,
г. Николаев, Україна*

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ИНСТИТУТА СЕМЬИ В УКРАИНЕ

В статье раскрываются основные направления совершенствования механизмов государственного регулирования развития института семьи в Украине. Неотъемлемой составляющей государственного регулирования развития института семьи механизм правового обеспечения. Отметим, что одним из составляющих элементов механизма государственного управления является политика. Поэтому государственная семейная политика должна быть одним из приоритетных направлений деятельности правительства. Она должна быть направлена на создание оптимальных условий функционирования и развития украинских семей и адаптирована к потребностям сегодняшнего дня. Также несогласованным остается государственное регулирование сферы семейных отношений с политикой государства по занятости населения, регулирования рынка труда, защиты населения от безработицы, а также пенсионной и налоговой политикой. Как показывает практика, оптимальное функционирование и развитие института семьи невозможно без решения его проблем развития.

Не менее важно для этого является развитие системы органов власти, ответственных за формирование и реализацию государственного регулирования развития института семьи и налаживания межведомственной координации по отдельным вопросам государственной семейной политики между различными ведомствами и общественными институтами. В частности, в Украине сформирован организационный механизм реализации государственного регулирования развития института семьи. Осуществлен анализ государственного регулирования сферы семейных отношений и раскрыто понятие механизма регулирования развития семьи и его виды.

Ключевые слова: институт семьи; механизм регулирования развития семьи; государственное управление.

T. M. Shibrik,

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv, Ukraine

THE MAIN DIRECTIONS OF IMPROVING THE MECHANISMS OF STATE REGULATION OF THE FAMILY INSTITUTION IN UKRAINE

The article describes the main directions of improving the mechanisms of state regulation of the family institution in Ukraine. An integral part of state regulation of the family institution mechanism of legal support. Note that one of the constituent elements of the machinery of government is politics. Therefore, the state family policy should be one of the priorities of the government. It should be aimed at creating optimal conditions for the functioning and development of Ukrainian families and adapted to the needs of today. Also remains inconsistent state regulation of family relations with the state policy on employment, labor market regulation, protection of the population against unemployment, as well as pension and tax policy. Practice shows that the optimal functioning and development of the institution of the family is impossible without solving its development problems. It is equally important for this is the development of the authorities responsible for the development and implementation of state regulation of the family institution and establishing inter-agency coordination on specific issues of state family policy between different ministries and public institutions. In particular, in Ukraine formed an organizational mechanism for implementing state regulation of the institution of family. The analysis of state regulation of family relationships and reveals the concept of the mechanism of regulation of the family and its types.

© Щибрик Т. М., 2014

Дата надходження статті до редколегії 10.10.2014